

Boverket

Förskolor och skolors fysiska miljö, del 5 – Lagar, regler och politiska mål

Vägledning

Titel: Förskolor och skolors fysiska miljö, del 5 – Lagar, regler och politiska mål – Vägledning
Utgivare: Boverket, november, 2025

Om vägledningens aktualitet

Denna vägledning togs fram som en del av Boverkets regeringsuppdrag om att ta fram en vägledning för förskolors och skolors fysiska miljö (dnr 149/2020).

Vägledningen var publicerad på Boverkets webbplats mellan maj 2020 – december 2025.

Vägledningen publiceras som pdf på Boverkets webbplats mars 2026.

Då vägledningen inte längre uppdateras kan den innehålla inaktuell information.

I bilagan finns utdrag ur de författningar som vägledningen hänvisar till när den publicerades som pdf.

Innehållsförteckning

Om vägledningens aktualitet.....	3
Sammanfattning.....	6
Vägledningens innehåll.....	6
Vägledningen består av sex delar.....	6
1 Om vägledningen förskolors och skolors fysiska miljö.....	8
Vem riktar sig vägledningen till?.....	8
Varför vägledningen?.....	8
God gestaltning av skolor och förskolor - huvudbudskap.....	9
Skolformer som omfattas av vägledningen.....	9
Så tog vi fram vägledningen.....	9
Centrala begrepp för förskolors och skolors fysiska miljö.....	10
2 Lagar, andra regler och politiska mål.....	13
Relaterad information.....	13
3 Lagar och regler.....	14
Relaterad information.....	16
3.1 Plan- och bygglagen.....	17
PBL styr kommunernas fysiska planering – lokalisering och placering av skolor och förskolor.....	17
Krav på byggnader och tomter i bygglagstiftningen.....	17
Kravet på god, form-, färg- och materialverkan.....	18
Varsamhetskravet och förvanskingsförbudet.....	19
Krav på friyta för förskolor och skolor.....	19
Preciserade krav på byggnader och tomter i BBR.....	19
Förbättrings krav för publika lokaler.....	20
Krav på underhåll och skötsel av byggnadsverk och tomter.....	20
Relaterad information.....	22
3.2 Arbetsmiljölagen.....	24
Skolan är Sveriges största arbetsplats.....	24
Arbetsmiljölagen ställer krav på verksamhetens miljöer.....	25
Arbetsgivaren har ansvar för arbetsmiljön.....	25
Relaterad information.....	26
3.3 Miljöbalken.....	27
Anmälningsplikt för skola och förskola.....	28
Relaterad information.....	29
På andra webbplatser.....	29
3.4 Skollagen.....	30
Ändamålsenliga lokaler och en miljö med trygghet och studiero.....	30
Relaterad information.....	32
3.5 Barnkonventionen.....	33
Relaterad information.....	34
3.6 Diskrimineringslagen.....	35
Den fysiska miljön ska vara tillgänglig.....	35
Relaterad information.....	36
3.7 Kulturmiljölagen.....	37
Skydd för byggnadsminnen.....	37
Relaterad information.....	38
3.8 Andra lagar.....	39
Lagen om skydd mot olyckor.....	39
Produktsäkerhetslagen.....	39
Ordningsslagen.....	40

	Boverkets föreskrifter	41
	Förordningen (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien	41
	Relaterad information	42
4	Nationella mål	43
	Mål för arkitektur, form och design	43
	Agenda 2030	44
	Miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö	44
	Mål för samhällsbyggande	44
	Övergripande mål för hållbara städer	45
	Mål och inriktning för funktionshinderspolitiken	45
	Mål för jämställdhet	45
	Mål för folkhälsopolitiken	45
	Mål för friluftspolitiken	46
	Transportpolitiska mål	46
	Mål för barnrätts- och ungdomspolitiken	46
	Mål för kulturpolitiken	47
	Mål för kulturmiljö	47
	Klimatpolitiskt ramverk	47
	Relaterad information	48
	Bilaga 1 – Utdrag ur författningar	49
	Utdrag ur plan- och bygglagen (2010:900)	49
	Utdrag ur plan- och byggförordningen (2011:338)	51
	Utdrag ur Boverkets föreskrifter om krav på tomter m.m, BFS 2024:13	52
	Utdrag ur Boverkets föreskrifter och allmänna råd om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter	52
	Utdrag ur Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:12) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar	53
	Utdrag ur Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd	54
	Utdrag ur miljöbalken (1998:808)	55
	Utdrag ur kulturmiljölagen (1988:950)	58
	Utdrag ur arbetsmiljölagen (1977:1160)	58
	Utdrag ur skollagen (2010:800)	60
	Utdrag ur diskrimineringslagen (2008:567)	61
	Utdrag ur ordningslagen (1993:1617)	62
	Utdrag ur lagen (2003:778) om skydd mot olyckor	62
	Utdrag ur produktsäkerhetslagen (2004:451)	63
	Utdrag ur förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd	63

Sammanfattning

Den här vägledningen handlar om hur man kan gestalta förskolor och skolors fysiska miljö för att bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle. Vägledningen beskriver och illustrerar hur detta kan göras under hela gestaltungsprocessen – från strategisk planering till förvaltning.

Vägledningens innehåll

Barn och unga tillbringar en stor del av sin uppväxt i förskolans och skolans inom- och utomhusmiljöer. Väl planerade, byggda och förvaltade kan dessa miljöer göra stor skillnad för barns och ungas lärande, hälsa och välbefinnande.

Förskolans och skolans fysiska miljöer behöver ständigt utvecklas och förbättras för att främja lärande, hälsa och välbefinnande och Boverkets vägledning är tänkt att fungera som stöd i det arbetet. Vägledningen riktar sig till såväl offentliga som enskilda aktörer som arbetar med planering, byggande och förvaltning av skolor och förskolor. Den inledande sidan under varje huvudrubrik riktar sig främst till beställare och beslutsfattare, och efterföljande sidor till praktiker inom verksamhet och gestaltning. Nedanstående ikoner fungerar som guide i början av varje sida för att tydliggöra vilket eller vilka områden sidan berör.

Figur 1. Ikoner som visar vilket område respektive vägledningssida behandlar – förskola, skola, inomhus och/eller utomhus. Illustration: Boverket.

Vägledningen består av sex delar

Innehållet i vägledningen är indelat i sex delar.

Strategiska ställningstaganden och vägval

För att kunna skapa tillgängliga, stimulerande och trygga miljöer för utveckling, inlärning och välmående behöver många olika behov och önskemål, inte sällan komplexa och motstridiga, vägas mot varandra. Detta avsnitt resonerar kring några viktiga strategiska ställningstaganden och vägval i samband med ny-, om- och tillbyggnader av förskolor och skolor.

Byggnaden och utemiljön gestaltas som en helhet

Denna del tar upp den fysiska miljöns utformning inom fastighetsgränsen. Här beskrivs på vilket sätt utformningen av en byggnad och utemiljön kan utgå från verksamhetens behov. Struktur och funktioner i byggnaden och utemiljön, liksom gestaltningens grundstenar: materialval, färgsättning, konstens och naturens roll i lärmiljöer, ljud- och ljuskvalitet behandlas. Vidare lyfts gestaltning av rörelsefrämjande och varierade lärmiljöer.

Förskolan och skolan som en del av samhällsbygget

Detta avsnitt behandlar det vidare perspektivet – kopplingen mellan förskole- och skolmiljön och den övriga bebyggelsestrukturen och samhället i stort. Här beskrivs exempelvis olika lokaliseringsprinciper, kriterier för barn och elevers skolväg, hur gestaltningen kan stödja flexibilitet och samnyttjande, liksom förskolans och skolans roll som en viktig mötesplats för lokalsamhället.

Processen för att skapa väl gestaltade förskolor och skolor

Avsnittet behandlar gestaltungsprocessens olika delar - planera, bygga och förvalta, vilka aktörer som deltar och vem som kan påverka vad och när. Vikten av bra styrdokument och inkluderande processer redan i tidiga planeringsskeden lyfts fram, liksom av ett förvaltningsövergripande samarbete inom kommunen. Ett antal verktyg som kan vara användbara i arbetet beskrivs, bland annat pedagogiska program och funktionsprogram.

Lagar, andra regler och politiska mål (den del du läser nu)

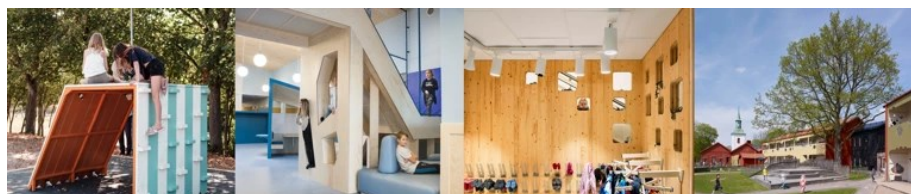
Här finner du en översikt över de lagstiftningar som påverkar planering, byggande och förvaltning av förskolans och skolans inomhus- och utomhusmiljöer. De regleringar som bedöms som mest centrala i sammanhanget beskrivs liksom de nationella mål som har särskild relevans för skolans och förskolans fysiska miljöer.

Skolor och förskolor – exempelsamling

Denna samling av lärande exempel syftar till att ge inspiration och inblick i andras erfarenheter med att planera, beställa, bygga och förvalta förskole- och skolmiljöer runt om i landet. Exempel på nybyggnader så väl som om- och tillbyggnader av befintliga förskolor och skolor finns med.

1 Om vägledningen förskolors och skolors fysiska miljö

Denna sida sammanfattar vägledningens bakgrund och huvudbudskap. Den beskriver också vägledningens omfattning och målgrupper, samt hur innehållet tagits fram.

Figur 2. Från vänster, exempel på en rörelsefrämjande skolgård för äldre barn på Östratornskolan i Lund, en varierad lärmiljö på Brogårdaskolan i Bjuv, en miljö utformad utifrån barnens skala på Hedlunda förskola i Umeå och en utemiljö på Hemsjö skola i Alingsås, där såväl materialvalet och detaljeringen anspelar på den kringliggande kulturmiljön. Foto: Daniel Zachrisson, Matilda Kjell, Felix Gerlach, Bert Leandersson.

Vem riktar sig vägledningen till?

Denna vägledning riktar sig till offentliga och enskilda aktörer under hela gestaltungsprocessen för förskolor och skolor. Förskolans och grundskolans huvudmän samt politiker och beslutsfattare på kommunal nivå är en viktig målgrupp. Yrkesverksamma praktiker är en annan.

Vägledningen riktar sig utöver samhällsplanerare, arkitekter och landskapsarkitekter även till pedagoger och rektorer. Detta för att öka kunskapen om hur den fysiska miljön kan bidra till att skapa bättre förutsättningar för inläring och välmående.

Varför vägledningen?

Väl gestaltade förskolor och skolor kan göra stor skillnad i många människors vardag. Barn och unga utgör ungefär en femtedel av Sveriges befolkning.

Den fysiska miljön i förskolan eller skolan är ofta den första miljö som barnet möter på egen hand utanför hemmets sfär. Det är kanske vårt första och mest intensiva möte med arkitektur, och dessa miljöer lämnar livslånga avtryck i oss.

Barn och unga tillbringar en stor del av sin uppväxt i förskolans och skolans inom- och utomhusmiljöer, och miljöerna behöver därför vara ändamålsenliga utifrån deras perspektiv. Deras sätt att röra sig skiljer sig från vuxnas, deras behov och deras preferenser är annorlunda. De är även känsligare för exempelvis buller, föroreningar och stress.

Sett till hur många personer som vistas i förskolans och skolans miljöer varje dag handlar det också om landets största arbetsplats. Barn är beroende av vuxna för sin trygghet och utveckling, och förskolans och skolans fysiska miljöer behöver vara bra arbetsmiljöer även för lärare, pedagoger och övrig personal.

I arbetet med att skapa god kvalitet i samhällets olika miljöer är förskolor och skolor därför ett prioriterat område där det offentliga ska agera föredömligt. (Politik för gestaltad livsmiljö, prop. 2017/18:110, s. 56)

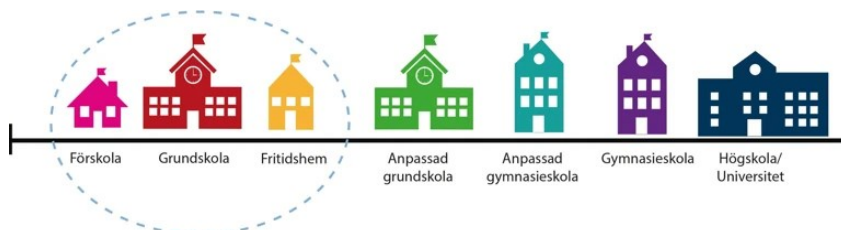
God gestaltning av skolor och förskolor - huvudbudskap

För att skapa hållbara och tillgängliga skol- och förskolemiljöer av hög kvalitet i hela landet ser Boverket det som särskilt angeläget att gestaltningen:

- Beträktas som en strategiskt viktig samhällsbyggnadsfråga.
- Utgår från verksamheternas behov, och stödjer lärande och välbefinnande såväl inomhus som utomhus.
- Sker under hela processen – från strategisk planering till byggande och förvaltning.

Skolformer som omfattas av vägledningen

Det finns många olika skolformer med såväl offentlig som med enskild huvudman. Denna vägledning omfattar i dagsläget förskola, grundskola och fritidshem eftersom det är det område som upplevs ha störst behov av stöd och vägledning. Boverket ser dock att det finns behov av vägledning även kring övriga skolformers byggda miljöer.

Figur 3. Vägledningens omfattning i dagsläget. Illustration: Boverket

Så tog vi fram vägledningen

Vägledningen har tagits fram av Boverkets medarbetare. Dialog har förts med kommuner och andra myndigheter, praktiserande arkitekter liksom med forskare vid bland annat SLU, KTH och Högskolan i Gävle. Nyckelpersoner har intervjuats, inläsning av aktuell litteratur och forskning har gjorts och en rad studiebesök har genomförts.

Boverket har också använt sig av en extern referensgrupp som har bidragit till kvalitetsgranskning av materialet. Referensgruppen består av representanter från Arbetsmiljöverket, Friskolornas riksförbund, FSO, Folkhälsomyndigheten, Lärarförbundet, Myndigheten för delaktighet, representanter från kommunerna i Falun, Göteborg, Malmö, Stockholm och Umeå, Riksantikvarieämbetet, Skolhusgruppen, Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes), Statens konstråd, Sveriges Arkitekter, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Trafikanalys, Trafikverket och Tankesmedjan Movium vid SLU.

Exempelsamlingen med lärande exempel från olika delar av landet är baserad på studiebesök och intervjuer på plats.

Centrala begrepp för förskolors och skolors fysiska miljö

På de här webbsidorna om att utveckla skolors och förskolors fysiska miljö förekommer ord och begrepp som kan ha olika betydelse i olika sammanhang. Här förklarar Boverket hur de begrepp som är centrala för dessa webbsidor ska tolkas i detta sammanhang. Begreppen är listade i bokstavsordning.

Arbetslag

Ett arbetslag är en grupp lärare och pedagoger som arbetar tillsammans med en barn- eller elevgrupp. Arbetslagen kan arbeta med olika åldrar och årskurser eller med ett visst ämne. Barn- och elevhälsan (kurator, skolsköterska, specialpedagog med flera) kan också vara ett arbetslag.

Barn

Barnkonventionens definition av begreppet barn omfattar varje människa som ännu inte fyllt 18 år. Barn är ingen homogen grupp, och behov och förutsättningar skiftar bland annat beroende på barnets ålder, vilket ställer olika krav på den fysiska miljön. På de här webbsidorna använder Boverket därför även begreppet barn och unga.

Barnperspektiv och barnets perspektiv

I planering, byggande och förvaltning är det viktigt att den som gestaltar en miljö har generell kunskap om barns behov, vilket kallas för att utgå från ett barnperspektiv. För att få mer specifik kunskap om de barn och unga som berörs av verksamheten på en särskild plats måste man fråga dem om deras tankar och önskemål. Det barnen då själva beskriver kallas för barnets perspektiv.

Elev

Barn eller ungdom som går i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola eller gymnasiesärskola. Barn i förskolan ingår inte i begreppet elever. På de här webbsidorna har Boverket valt att fokusera på elever i förskoleklass och grundskola eftersom det är de områden som idag upplevs ha störst behov av stöd gällande de fysiska miljöernas utformning.

Friyta för lek och utevistelse

Friyta för lek och utevistelse är ett begrepp som beskriver den tillgängliga yta som barnen kan använda på egen hand när de är utomhus. Friytan är lika med den lekyta barnen kan använda när verksamheten är igång, men även i viss mån på fritiden. Förrådsbyggnader, bil- och cykelparkering samt ytor för lastning och lossning är inga lektytor och ingår därmed inte i friytan för lek och utevistelse. Takterrasser har begränsad tillgänglighet och betraktas därför som kompletterande ytor. Enligt 8 kap. 9 § andra stycket plan- och bygglagen (2010:900), ska det på tomten till en byggnad som innehåller lokaler för fritidshem, förskola eller skola eller i närheten av den finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse.

Fritidshem

Fritidshem vänder sig till elever i åldersspannet 6-13 år och ska bidra till barns utveckling, omsorg och lärande. Eleverna kan vara på fritidshemmet både före och efter skoldagen och under skollov. Enligt Skolverket ska fritidshemmet stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation.

Funktionsprogram för skola eller förskola

Funktionsprogrammet fungerar som ett styrdokument och ett underlag för kommunikation med de människor som berörs vid utformande av skolan eller förskolan. Funktionsprogrammet anger vilka funktioner byggnader och utemiljöer ska ha, men kan också innehålla övergripande målsättningar. Funktionsprogrammet är ett stöd vid planering, beställning, upphandling och utformning av skolor och förskolor.

Förskola

Förskolan är en skolform för barn från ett till fem år. Alla barn i Sverige har rätt till förskola ett visst antal timmar i veckan från tre års ålder, oavsett om föräldrarna arbetar, studerar eller är arbetssökande.

Hemvist

Själva skol- eller förskolebyggnaden kan vara uppdelad i olika hemvister. Varje hemvist har en liknande sammansättning av funktioner som klassrum, personalarbetsrum, allrum, grupprum och kapprum. Storlek och sammansättning av funktioner kan se olika ut. Varje hemvist har ett eget

arbetslag (se ovan). Syftet med hemvisterna är att skapa tryggare och lugnare miljöer.

Lärmiljö

Fysisk lärmiljö omfattar alla miljöer i skolan och förskolan som är tillgängliga för barnen och eleverna inomhus och utomhus, och som kan användas i pedagogiskt syfte. Det inkluderar bland annat klassrum, verkstäder, ateljéer, grupprum, måltidsmiljöer, gymnastiksal, gård och naturmiljöer.

Neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF)

Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) är ett samlingsnamn för flera olika diagnoser. ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) och ASD (Autism Spectrum Disorder), Tourettes syndrom och språkstörning är några av de mest välkända.

Skola

Begreppet skola omfattar förskola, förskoleklass, grundskola, grundskolasärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning. På de här webbsidorna har Boverket valt att fokusera på förskoleklass och grundskola eftersom det är de områden som idag upplevs ha störst behov av stöd gällande de fysiska miljöernas utformning.

Universell utformning

Universell utformning är en grundläggande princip i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Universell utformning utgår ifrån att alla människor är olika med olika förutsättningar och behov. Det innebär kortfattat att produkter, miljöer, program och tjänster i största möjliga utsträckning ska kunna användas av alla, utan behov av anpassning eller specialutformning.

2 Lagar, andra regler och politiska mål

Figur 4. Illustration: Angelica Åkerman/Boverket

Det finns flera olika lagstiftningar som påverkar planering, utformning och förvaltning av förskolans och skolans inom- och utomhusmiljöer. I menyn har vi samlat de regleringar som bedöms som mest centrala i sammanhanget liksom de nationella mål som har särskild relevans för barns och ungas fysiska skolmiljöer.

Det är riksdagen som beslutar om lagar och regeringen som beslutar om förordningar.

Myndigheter, som exempelvis Boverket, skriver föreskrifter som preciserar lagar och förordningar. Föreskrifter är, precis som lag och förordning, bindande regler som ska följas.

Myndigheter kan också ge ut allmänna råd. Ett allmänt råd anger hur någon kan eller bör göra för att uppfylla en bestämmelse i lag, förordning eller föreskrift.

Riksdagen har beslutat om flera nationella mål som har betydelse för förskolans och skolans fysiska miljöer och gestaltning. Det handlar bland annat om mål för arkitektur, form och design, miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö och mål för funktionshinder- respektive folkhälsopolitiken.

Läs mer på sidan ”Regelhierarki från lag till allmänt råd”. Länk finns i ”Relaterad information”.

Läs mer på sidan ”Nationella mål”, som du hittar i menyn.

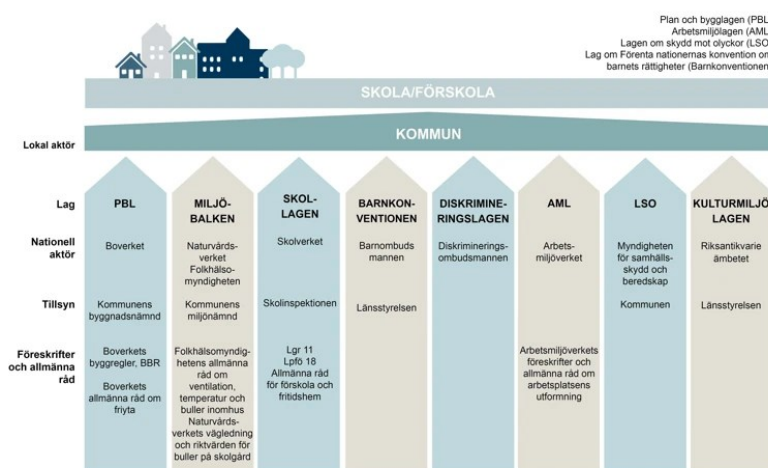
Relaterad information

På Boverket

[Boverkets regelskrivning och regelhierarki](#)

3 Lagar och regler

Flera olika regleringar påverkar barns och ungas fysiska skol- och förskolemiljöer. Nedan anges de viktigaste regelverken för planering, utformning och förvaltning av förskolans och skolans inom- och utomhusmiljöer. I menyn hittar du översiktliga beskrivningar av respektive reglering.

Figur 5. Figuren ger en översikt över de viktigaste regleringarna för planering, byggande och förvaltning av förskolans och skolans inom- och utomhusmiljöer. Olika aktörer på nationell nivå har ansvar för de olika regleringarna och tar fram föreskrifter, allmänna råd och vägledning. Figuren visar också vilken myndighet som bedriver tillsyn. Illustration: Angelica Åkerman/Boverket

Plan och bygglagen

Plan- och bygglagen, PBL, anger ramarna för planering och byggande. Lagen ger tydligt uttryck för grundläggande värden i gestaltade livsmiljöer. I plan- och bygglagstiftningen finns samhällets minimikrav på byggnader och tomter bland annat vad gäller brandskydd, tillgänglighet och säkerhet. Det finns i PBL uttalade krav på att det ska finnas tillräckligt stor friyta lämplig för lek och utevistelse vid skolor, förskolor och fritidshem.

Arbetsmiljölagen

I arbetsmiljölagen ställs krav på arbetsmiljön som har betydelse för utformningen av den fysiska förskole- och skolmiljön. Arbetsmiljöverket har gett ut föreskrifter om hur arbetsplatser ska utformas. Elever likställs i arbetsmiljölagen med arbetstagare. Däremot omfattas inte barn i förskolan av arbetsmiljölagen.

Miljöbalken

Miljöbalken riktar in sig på hälsorisker i skolverksamheten. Skola och förskola har anmälningsplikt till kommunens miljönämnd och den som driver skolan, verksamhetsutövaren, ska bedriva egenkontroll.

Skollagen

I skollagen finns ett allmänt krav att det för utbildningen ska finnas ändamålsenliga lokaler och utrustning. Den fysiska förskole- och skolmiljön måste vara anpassad så att läroplanernas mål kan uppnås.

Barnkonventionen

Barnkonventionen har blivit svensk lag. Barnets bästa ska komma i främsta rummet när det gäller beslut om den fysiska förskole- och skolmiljön. Barn har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i frågor som berör dem.

Diskrimineringslagen

Diskrimineringslagen anger bristande tillgänglighet som en av sex diskrimineringsgrunder. Förbudet mot bristande tillgänglighet gäller också i utbildningsverksamhet.

Kulturmiljölagen

Kulturmiljölagen skyddar sådana skolbyggnader som förklarats för byggnadsminnen.

Lagen om skydd mot olyckor och Produktsäkerhetslagen

Lagar med betydelse för säkerheten i förskole- och skolmiljöer är exempelvis lagen om skydd mot olyckor, som bland annat reglerar ansvaret för brandskyddet, och produktsäkerhetslagen, som ställer krav på att lekredskap på skol- och förskolegårdar ska vara säkra.

EU-förordningen om livsmedelshygien

EU-förordningen om livsmedelshygien ställer allmänna krav på hur skolors och förskolors livsmedelslokaler ska vara utformade.

Relaterad information

På andra webbplatser

[Lagar och regler som styr hanteringen av inomhusmiljöfrågor i skolor på Sveriges Kommuner och Regioners webbplats](#)

[Plan- och bygglagen på riksdagens webbplats](#)

[Arbetsmiljölagen på riksdagens webbplats](#)

[Miljöbalken på riksdagens webbplats](#)

[Skollagen på riksdagens webbplats](#)

[Lag FN konvention om barns rättigheter på riksdagens webbplats](#)

[Diskrimineringslagen på riksdagens webbplats](#)

[Kulturmiljölagen på riksdagens webbplats](#)

[Lag om skydd mot olyckor på riksdagens webbplats](#)

[Produktsäkerhetslag på riksdagens webbplats](#)

[EU-förordning om livsmedelshygien \(PDF\)](#)

3.1 Plan- och bygglagen

I plan- och bygglagen finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. I lagen och anslutande författningar finns samhällets minimikrav på byggnader och tomter. Bland annat ställs krav på att det ska finnas tillräckligt stor friyta lämplig för lek och utevistelse vid skolor, förskolor och fritidshem.

PBL styr kommunernas fysiska planering – lokalisering och placering av skolor och förskolor

Plan- och bygglagen (2010:900), PBL, sätter ramarna för den fysiska planeringen och är ett instrument för kommunen att styra bebyggelseutvecklingen. Vid planläggning ska kommunen ta hänsyn till de viktiga samhällsintressena, allmänna intressen, som anges i andra kapitlet i PBL. Att det inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns möjligheter att anordna en rimlig samhällsservice, som exempelvis skola och förskola, är ett sådant allmänt intresse som ska beaktas vid planläggning. Samma krav ställs på att det finns lämpliga platser för lek och utevistelse, som exempelvis skol- och förskolegårdar.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 7 §

De allmänna intressena ger också tydligt uttryck för centrala värden i utformningen av livsmiljöer. I PBL anges exempelvis att planläggningen ska främja en ändamålsenlig struktur och en estetisk tilltalande utformning av bebyggelse och grönområden samt en god livsmiljö som är tillgänglig för alla samhällsgrupper. Bebyggelse och byggnadsverk ska utformas och placeras med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan.

Plan- och bygglag (2010:900) 7 kap. 3, 6 §§

Krav på byggnader och tomter i bygglagstiftningen

I plan- och bygglagstiftningen finns det krav på byggnaders utformning och tekniska egenskaper och krav på tomter som ska bebyggas. Kraven gäller i huvudsak vid uppförande av nya byggnader och vid ombyggnader eller annan ändring av byggnader. De grundläggande kraven finns i 8 kap. PBL. Kraven preciseras i 3 kap. plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, och ytterligare i Boverkets föreskrifter, främst Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd, BBR, och

Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:10) om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder), EKS. Det är byggherren, det vill säga den som för egen räkning utför eller låter utföra projekterings-, byggnads-, rivnings- eller markarbeten, som har det fulla ansvaret för att kraven i PBL, PBF och Boverkets föreskrifter följs. Kommunens byggnadsnämnd har tillsyn över att den som vidtar en åtgärd följer plan- och bygglagstiftningen.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 1, 4 §§

Kravet på god, form-, färg- och materialverkan

I PBL finns ett krav på att byggnader ska ha god form-, färg- och materialverkan. Kravet handlar om egenskaper och karaktärsdrag hos byggnader som ger upphov till goda upplevelsemässiga värden. Det finns inga bestämmelser i PBF eller BBR och andra myndighetsföreskrifter som närmare preciserar kravet.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 1 §

Läs mer på sidan "Utformningskravet god form-, färg- och materialverkan". Länk finns i "Relaterad information".

Figur 6. Lilla Alby skola i Sundbyberg efter tillbyggnad – ett exempel på god färg-, form- och materialverkan. Foto: Johan Fowelin

Varsamhetskravet och förvanskningsförbudet

Vid till- och ombyggnad och övriga ändringar av byggnader finns krav på att detta görs varsamt så att byggnadens värden och kvaliteter ska tas tillvara. Det finns också ett förbud mot att förvanska byggnader som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Det är viktigt att understryka att kraven i PBL ger ett generellt skydd för byggnaders värden och kvaliteter och de breda kulturmiljövärdena. Det förutsätter alltså inte att byggnaden förklarats för byggnadsminne enligt kulturmiljölagen.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 13, 17 §§

Läs mer på sidan ”Varsamhetskravet”. Länk finns i ”Relaterad information”.

Läs mer på sidan ”Förvanskningsförbudet”. Länk finns i ”Relaterad information”.

Krav på friyta för förskolor och skolor

Vid bygglovsprövningen av byggnader för fritidshem, förskola och skola preciseras i PBL det allmänna intresset om lämpliga platser för lek och utevistelse. Det anges som ett krav att det på tomten till en sådan byggnad eller i närheten av den ska finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse. Om det finns konkurrens om utrymmet på skoltomten ska friytan prioriteras framför intresset av att kunna ordna parkering.

Det är kommunen som har ansvar för planläggning och bygglovsprövning enligt PBL och som avgör vad som är tillräckligt stor friyta lämplig för lek och utevistelse. För att förtydliga PBL-kravets innebörd vid fritidshem, förskolor och skolor, har Boverket tagit fram allmänna råd, Boverkets allmänna råd (2015:1) om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet, FRI.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 9 §

Läs mer på sidan ”Friyta för lek och utevistelse för förskolor och skolor”. Länk finns i ”Relaterad information”.

Preciserade krav på byggnader och tomter i BBR

BBR innehåller föreskrifter och allmänna råd som preciserar vissa krav i PBL och PBF. Det handlar bland annat om preciserade krav på byggnader avseende tillgänglighet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, brandskydd, buller, säkerhet vid användning och energihushållning. Vidare finns regler om skydd med hänsyn till hygien, hälsa

och miljö. De innefattar exempelvis krav på en god luftkvalitet och en god tillgång till direkt dagsljus i rum där människor vistas mer än tillfälligt. Regler om bärförmåga, stadga och beständighet återfinns i EKS.

Läs mer på sidan "Boverkets byggregler". Länk finns i "Relaterad information".

Läs mer på sidan "Om Boverkets konstruktionsregler, EKS". Länk finns i "Relaterad information".

I BBR finns dessutom krav på tomter som blir tillämpliga för skol- och förskolegårdar. Tomtkraven i BBR handlar om framkomlighet för utryckningsfordon, att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska kunna komma fram till byggnadsverk och på annat sätt använda tomten, och att risken för olycksfall ska begränsas. Bland reglerna till skydd mot olyckor på tomter kan särskilt nämnas kraven på fasta lekredskap i avsnitt 8:93 BBR.

Läs mer på sidan "Krav på tomter". Länk finns i "Relaterad information".

Förbättrings krav för publika lokaler

Som huvudregel ställs i bygglagstiftningen inte retroaktiva krav på befintliga byggnader utan kraven gäller när man uppför en byggnad eller när man ändrar en byggnad. För sådana lokaler på en skola dit allmänheten har tillträde, gäller emellertid ett krav på att åtgärda hinder mot tillgänglighet som är enkelt avhjälpbara. Sådana publika lokaler kan vara till exempel aulor, receptioner, salar dit allmänheten bjuds in eller lokaler som hyrs ut. Kraven på åtgärdande av enkelt avhjälpbara hinder preciseras i Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:13) om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser, HIN. Det rör sig om förhållandevis små åtgärder som är av stor betydelse för att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska kunna använda publika lokaler.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 12 §

Läs mer på sidan "Enkelt avhjälpbara hinder". Länk finns i "Relaterad information".

Krav på underhåll och skötsel av byggnadsverk och tomter

Ägaren av ett byggnadsverk är enligt PBL skyldig att underhålla byggnadsverket och hålla det i vårdat skick så att dess utformning och tekniska egenskaper i huvudsak bevaras. En anordning med syfte att uppfylla kraven på bland annat säkerhet vid användning och tillgänglighet,

exempelvis ett räcke eller en hiss, ska hållas i sådant skick att den alltid fyller sitt ändamål.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 14 §

Läs mer på sidan "Underhåll". Länk finns i "Relaterad information".

Ett motsvarande krav anges i PBL för tomter. En tomt ska hållas i vårdat skick och skötas så att risken för olycksfall begränsas och betydande olägenheter för omgivningen och för trafiken inte uppkommer. Om det på tomten finns en anordning som är avsedd att uppfylla kraven ska den i skälig utsträckning hållas i sådant skick att den fyller sitt ändamål. Det finns även särskilda underhållskrav för lekplatser på tomter. På tomter ska lekplatser och fasta lekanordningar underhållas så att risken för olycksfall begränsas.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 15 §

Läs mer på sidan "Krav på lekplatser". Länk finns i "Relaterad information".

I PBF finns bestämmelser om obligatorisk funktionskontroll av ventilationssystem i byggnader, OVK, och besiktning av hissar. Boverket har tagit fram föreskrifter för båda områdena, se Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:16) om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter, OVK, och Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:12) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar, H. För skolor och förskolor ska återkommande besiktning av ventilationssystemet ske med tre års intervall oavsett typ av ventilationssystem. Besiktningens intervallen för hissar är beroende av typ av hiss.

Plan- och byggförordning (2011:338) 5 kap. 1 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 5 kap. 8 §

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter - 3 §

Läs mer på sidan "OVK (obligatorisk ventilationskontroll)". Länk finns i "Relaterad information".

Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:12) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar - 3 kap. 18 §

Läs mer på sidan "Boverkets föreskrifter om hissar". Länk finns i "Relaterad information".

Relaterad information

På Boverket

[Utformningskravet god form-, färg- och materialverkan](#)

[Varsamhetskravet](#)

[Förvanskningförbudet](#)

[Friyta för lek och utevistelse för förskolor och skolor](#)

[Krav på säkerhet i händelse av brand](#)

[Om Boverkets byggregler, BBR](#)

[Om Boverkets konstruktionsregler, EKS](#)

[Krav på tomter](#)

[Enkelt avhjälpna hinder](#)

[Underhåll](#)

[Krav på lekplatser](#)

[OVK](#)

[Boverkets föreskrifter om hissar](#)

[Boverkets byggregler \(2011:6\) – föreskrifter och allmänna råd \(i Boverkets författningssamling\)](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:10\) om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder \(eurokoder\) \(i Boverkets författningssamling\)](#)

[Boverkets allmänna råd \(2015:1\) om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet \(i Boverkets författningssamling\)](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:13\) om avhjälpande av enkelt avhjälpna hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser \(i Boverkets författningssamling\)](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:12\) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar \(i Boverkets författningssamling\)](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:16\) om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter \(i Boverkets författningssamling\)](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglagen \(2010:900\) \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

3.2 Arbetsmiljölagen

Arbetsmiljölagstiftningen ställer krav på förskole- och skolmiljön som arbetsplats. Arbetsmiljöverket har gett ut föreskrifter om utformningen av arbetsplatser. Elever likställs i arbetsmiljölagen med arbetstagare.

Skolan är Sveriges största arbetsplats

Skolan är Sveriges största arbetsplats om man ser till antalet elever och personal. Arbetsmiljölagen (1977:1160) gäller för både elever och skolpersonal i grund- och gymnasieskolan, från och med förskoleklass. Den gäller också för den personal som arbetar i förskolan och på fritidshemmet. Däremot omfattas inte barnen i förskola och på fritidshem av arbetsmiljölagen.

Arbetsmiljölagen (1977:1160) 1 kap. 3 §

Figur 7. Skolan och förskolan är en arbetsmiljö för såväl vuxna som elever. Foto: Victoria Henriksson/Scandinav simple.scandinav.se/Victoria Hendriksson

Arbetsmiljölagen ställer krav på verksamhetens miljöer

Till skillnad från PBL är arbetsmiljölagen direkt inriktad på den verksamhet som bedrivs i och i anslutning till byggnaden. I lagen ställs krav på arbetsmiljön som har betydelse för själva utformningen av byggnader. Arbetsmiljöverket har gett ut föreskrifter om utformningen av arbetsplatser, Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2030:2) om utformningar av arbetsplatser. Till skillnad från kraven i Boverkets byggregler är kraven för arbetslokaler i Arbetsmiljöverkets föreskrifter även tillämpliga på befintliga byggnader utan att några ändringar görs i byggnaden.

I skolans lokaler gäller alltså dessa regler även för elevernas arbetsmiljö eftersom elever likställs med arbetstagare. Också skol- och förskolegården är en arbetsplats för elever och personal och en del av arbetsmiljön. I föreskrifterna tas skolgården upp som ett viktigt pausrum för barnen. Arbetsmiljöverkets föreskrifter innehåller bland annat krav och råd om ventilation, klimat, dagsljus och belysning, skyddsanordningar, personalutrymme, omklädning och duschutrymme samt utrymning. Det finns också regler om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Arbetsgivaren har ansvar för arbetsmiljön

Arbetsgivaren, det vill säga kommunen eller en enskild huvudman, har ansvaret för arbetsmiljön på skolan. Arbetsgivaren har alltid kvar sitt ansvar för arbetsmiljön, även om olika uppgifter i arbetsmiljön fördelas, till exempel till rektor eller skolchef. Arbetsmiljölagen ställer krav på att arbetsgivaren systematiskt undersöker arbetsförhållandena och bedömer risker för olycksfall. Arbetsgivaren behöver alltså regelbundet kontrollera till exempel belysning, ventilationssystem och luftkvalitet, bullerförhållanden och hur drift- och underhåll sköts i skol- och förskolemiljön. Reglerna finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2023:1) om systematiskt arbetsmiljöarbete.

Ett skyddsombud representerar och företräder de anställda i arbetsmiljöfrågor på en arbetsplats. Från årskurs 7 och uppåt företräds eleverna i arbetsmiljöarbetet av elevskyddsombud. Ett skyddsombud ska enligt arbetsmiljölagen delta vid planering av nya eller ändrade lokaler och har rätt att ta del av de handlingar och erhålla de upplysningar i övrigt som behövs för ombudets verksamhet.

Arbetsmiljölagen (1977:1160) 6 kap. 4, 6, 17 §§

Arbetsmiljöverket bedriver tillsyn enligt arbetsmiljölagen och ansvarar för att inspektera att det inte finns risker i den fysiska miljön.

Arbetsmiljön på hela skolan och förskolan, inklusive utemiljön på gården, ska vara säker och ingen ska riskera att skada sig.

Relaterad information

På andra webbplatser

[Arbetsmiljölagen \(1977:1160\) på riksdagens webbplats](#)

[Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd \(AFS 2023:1\) om systematiskt arbetsmiljöarbete – grundläggande skyldigheter för dig med arbetsgivaransvar \(på Arbetsmiljöverkets webbplats\)](#)

[Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd \(AFS 2023:12\) om utformning av arbetsplatser \(på Arbetsmiljöverkets webbplats\)](#)

[Arbetsmiljöansvar i skolan \(på Arbetsmiljöverkets webbplats\)](#)

3.3 Miljöbalken

Miljöbalken tar sikte på hälsorisker i skolverksamheten. Lagen ställer krav på att skolverksamheten ska bedriva egenkontroll. Detta innebär bland annat att skolan och förskolan ska ha ett system för att identifiera, upptäcka, förebygga och åtgärda brister i sin verksamhet.

Skolor, förskolor och fritidshem omfattas av bestämmelserna i miljöbalken och tillhörande förordningar. Miljöbalken riktar sig till den som bedriver verksamhet, verksamhetsutövaren, och har fokus på de miljö- och hälsomässiga effekterna av verksamheten. Verksamhetsutövaren är ansvarig för att verksamheten och inomhusmiljön i lokalerna där verksamheten bedrivs, är så bra att barnens och elevernas hälsa inte påverkas negativt.

Miljöbalken vilar på ett antal allmänna hänsynsregler i författningens andra kapitel. Verksamhetsutövaren ska bland annat ha tillräcklig kunskap om hur människors hälsa och miljön påverkas och kan skyddas, det så kallade kunskapskravet. Verksamhetsutövaren ska också välja en sådan plats för verksamheten att den kan bedrivas med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och för miljön, lokaliseringsprincipen. Det finns rättsfall som fastslagit att förskolor ska lokaliseras till en plats där barnen kan vara ute varje dag utan risk för hälsan. (Mark- och miljööverdomstolens dom 2011-04-19 i mål nr M4256-10 Olägenheter i form av buller och luftföroreningar och Mark och miljödomstolens i Nacka dom 2011-04-29 i mål nr 2010-M 4740 Avsaknad av egen utomhusgård).

Miljöbalk (1998:808) 2 kap.

Figur 8. Det är viktigt att skolans och förskolans utomhusmiljöer har en bra ljudmiljö och luftkvalitet. Kommunens miljönämnd utövar tillsyn enligt miljöbalken och kontrollerar att bestämmelserna följs. Foto: Scandinav

Anmälningsplikt för skola och förskola

Den som avser att bedriva en skola, förskola eller fritidshem ska anmäla det till kommunens miljönämnd eller motsvarande enligt förordningen (1998:899 om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Ett viktigt underlag till en anmälan är information om buller både inom- och utomhus samt luftkvalitet.

Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd 38 §

Miljöbalken ställer krav på att skolverksamheten ska bedriva egenkontroll. Detta innebär bland annat att skolan och förskolan ska ha ett system för att identifiera, upptäcka, förebygga och åtgärda brister i sin verksamhet och att detta ska dokumenteras. Preciserade regler om kontrollen finns i förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll.

Miljöbalk (1998:808) 26 kap. 19 §

Kommunen har tillsynsansvar

Kommunens miljönämnd utövar tillsyn enligt miljöbalken och kontrollerar att bestämmelserna följs. Om det finns brister i skolverksamheten kan nämnden ställa krav på att bristerna åtgärdas. Enligt förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska miljönämnden ägna särskild uppmärksamhet åt byggnader med undervisningslokaler.

Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd 45 §

Folkhälsomyndigheten och Naturvårdsverket ger tillsynsvägledning Olägenhet för människors hälsa är ett centralt begrepp i miljöbalken. Med olägenhet avses en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka en människas hälsa menligt i fysisk eller psykisk mening.

Miljöbalk (1998:808) 9 kap. 3 §

Folkhälsomyndigheten ger tillsynsvägledning för inomhusmiljö och har gett ut allmänna råd med riktvärden för exempelvis buller, temperatur och ventilation för bedömning av om olägenhet för människors hälsa föreligger. Det finns också allmänna råd om städning i skolor, förskolor och fritidshem som innehåller rekommendationer om städningens omfattning och verksamhetens egenkontroll. Viktiga aspekter gällande skolors och förskolors utemiljö kan vara till exempel buller från trafik, föroreningar och partiklar i luften och skydd mot UV-strålning, möjlighet till skugga. Naturvårdsverket har gett ut tillsynsvägledning för utomhusmiljön.

Under rubriken "Relaterad information" hittar du länkar till några allmänna råd och vägledningar som gäller för skolors och förskolors inom- och utomhusmiljöer.

I menyn, kan du läsa om regler för livsmedelslokaler i skola och förskola. Läs mer på sidan "Andra lagar", som du hittar i menyn.

Relaterad information

På andra webbplatser

[Miljöbalken \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Förordningen \(1998:899\) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Förordningen \(1998:901\) om verksamhetsutövares egenkontroll \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Folkhälsomyndighetens allmänna råd \(FoHMFS 2014:13\) om buller inomhus \(på Folkhälsomyndighetens webbplats\)](#)

[Folkhälsomyndighetens allmänna råd \(HSLF-FS 2024:10\) om temperatur inomhus \(på Folkhälsomyndighetens webbplats\)](#)

[Folkhälsomyndighetens allmänna råd \(FoHMFS 2014:18\) om ventilation \(på Folkhälsomyndighetens webbplats\)](#)

[Folkhälsomyndighetens allmänna råd \(FoHMFS 2014:19\) om städning i skolor, förskolor, fritidshem och öppen fritidsverksamhet \(på Folkhälsomyndighetens webbplats\)](#)

[Tillsynsvägledning skolor och förskolor \(på Folkhälsomyndighetens webbplats\)](#)

[Vägledning och riktvärden för buller på skolgård \(på Naturvårdsverkets webbplats\)](#)

[Luftföroreningar och dess effekter \(på Naturvårdsverket webbplats\)](#)

3.4 Skollagen

Enligt skollagen ska verksamheten ha de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas. Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Ändamålsenliga lokaler och en miljö med trygghet och studiero

Skollagen (2010:800) reglerar vilka rättigheter och skyldigheter barn, elever och vårdnadshavare har och vilka krav som ställs på huvudmannen för verksamheten. I lagen anges också syftet med utbildningen. Utbildningen syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Lagen anger också att alla ska ha lika tillgång till utbildning och att utbildningen ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

Skollag (2010:800) 1 kap. 4, 8, 9 §§

I skollagens andra kapitel finns en generell bestämmelse om skolans fysiska miljö. Bestämmelsen innebär att det för utbildningen ska finnas ändamålsenliga lokaler och den utrustning som behövs utifrån elevers varierande behov avseende kommunikation, information och informationsteknik så att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas (Prop. 2009/2010:165 s. 283.). Vidare anger skollagen att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Huvudmannen för förskolan och fritidshemmet ska se till att barnen erbjuds en god miljö.

Skollag (2010:800) 2 kap. 35 §

Skollag (2010:800) 5 kap. 3 §

Skollag (2010:800) 8 kap. 8 §

Skollag (2010:800) 14 kap. 9 §

Skolinspektionen ansvarar för att inspektera att skolans lokaler är ändamålsenligt utformade för den pedagogiska verksamheten, till exempel att det finns bra lokaler för att undervisa i slöjd och NO-ämnena.

Om fysisk miljö i läroplanerna och Skolverkets allmänna råd om förskolan och fritidshemmet

Läroplanerna för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr 11, och för förskolan, Lpfö 18, utgår från bestämmelserna i skollagen och anger värdegrund och uppdrag samt mål och riktlinjer för respektive skolform. Läroplanerna innehåller inga närmare riktlinjer om hur den fysiska miljön bör vara utformad. Den fysiska förskole- och skolmiljön måste dock alltid vara anpassad så att läroplanens mål ska kunna uppnås. Läroplanen för förskolan anger exempelvis att leken har en central plats i utbildningen och betonar vikten av en miljö som uppmuntrar till lek. Barnen ska kunna välja mellan olika miljöer, både utomhus och inomhus och i varierande miljöer.

Skolverket har gett ut allmänna råd om förskolans måluppfyllelse (Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2017:6) om måluppfyllelse i förskolan). Råden anger att huvudmannen och förskolechefen vid fördelning av resurserna bör beakta bland annat miljöns utformning. I Skolverkets kommentarer till de allmänna råden understryks att den fysiska miljön är en nyckelfaktor för att planera och genomföra aktiviteter. Utomhusvistelsen bör ge möjlighet till lek och andra aktiviteter både i planerad miljö och i naturmiljö.

Figur 9. Ateljén på Hedlunda förskola i Umeå skapar goda förutsättningar för kreativ, pedagogisk verksamhet. Foto: Felix Gerlach

Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2014:39) om fritidshem innehåller en särskild bestämmelse om lokaler och utemiljöer. Det anges i de

allmänna råden att huvudmannen och rektorn bör se till att eleverna har tillgång till säkra, hälsosamma och ändamålsenliga lokaler och utemiljöer som möjliggör en varierad pedagogisk verksamhet samt stödjer elevernas lärande och utveckling såväl enskilt som i grupp. I Skolverkets kommentar till de allmänna råden anges att huvudmannen och rektorn ansvarar för att se till att fritidshemmets lokaler ger utrymme för olika typer av verksamhet, såväl livliga aktiviteter som lugnare och mer rofyllda, i både större och mindre grupper. I kommentaren framhålls också vikten av att det finns naturliga avgränsade platser i fritidshemmet där eleverna kan vila, sitta och prata eller läsa och där ljudnivån kan hållas låg.

Relaterad information

På andra webbplatser

[Skollagen \(2010:800\) \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Förordningen \(SKOLFS 2018:50\) om läroplan för förskolan \(på Skolverkets webbplats\)](#)

[Skolverkets allmänna råd \(SKOLFS 2017:6\) om måluppfyllelse i förskolan \(på Skolverkets webbplats\)](#)

3.5 Barnkonventionen

Barnkonventionen blev svensk lag den 1 januari 2020. Konventionens grundprincip om barnets bästa gäller även den fysiska miljön och beslut om gestaltning av barns livsmiljöer.

Barnkonventionens syfte är att garantera alla barn deras mänskliga rättigheter. Sverige ratificerade konventionen 1990. I och med det åtog sig Sverige att anpassa lagar och andra författningar så att de blev förenliga med konventionen om de inte redan var det. Genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter blev Barnkonventionen svensk lag den 1 januari 2020. Det innebär ett förtydligande av att domstolar och rättstillämpare ska beakta de rättigheter som följer av Barnkonventionen. Inte bara offentliga aktörer som stat och kommun utan även privata aktörer som utför tjänster åt det allmänna, som exempelvis fristående skolor, är skyldiga att följa konventionen.

Figur 10. Det finns olika sätt att låta barn och unga komma till tals gällande utformningen av de miljöer där de brukar vistas. En möjlighet är att tillsammans besöka en byggnad eller utomhusmiljö, och stanna vid de platser som barnen tycker är viktiga. Foto: Scandinav

Barnkonventionen anger som en grundprincip att barnets bästa ska komma i främsta rummet i alla beslut som rör barn. (Artikel 3.) Detta gäller även den fysiska miljön och beslut om gestaltning av barns livsmiljöer. En annan grundprincip i konventionen är barns rätt att uttrycka sina åsikter och, med hänsyn till barnets ålder och mognad, få dem beaktade i alla frågor som berör dem. (Artikel 12.) Barn och unga har stor kunskap om miljöerna där de brukar vistas och vet vad det är som gör att dessa miljöer fungerar.

En mycket viktig princip för utformningen av förskole- och skolmiljöer är rätten för barn med funktionsnedsättning att aktivt kunna delta i samhället för att främja självförtroende och kunna leva ett fullvärdigt liv. (Artikel 23.) Barnkonventionen slår också fast barnets rätt till lek, vila, fritid samt att kunna delta i det kulturella och konstnärliga livet. (Artikel 31.) I detta avseende har förskola och skola en viktig roll att skapa miljöer för lek, idrott, spel och drama både under skoldagen och i anslutning till den.

Relaterad information

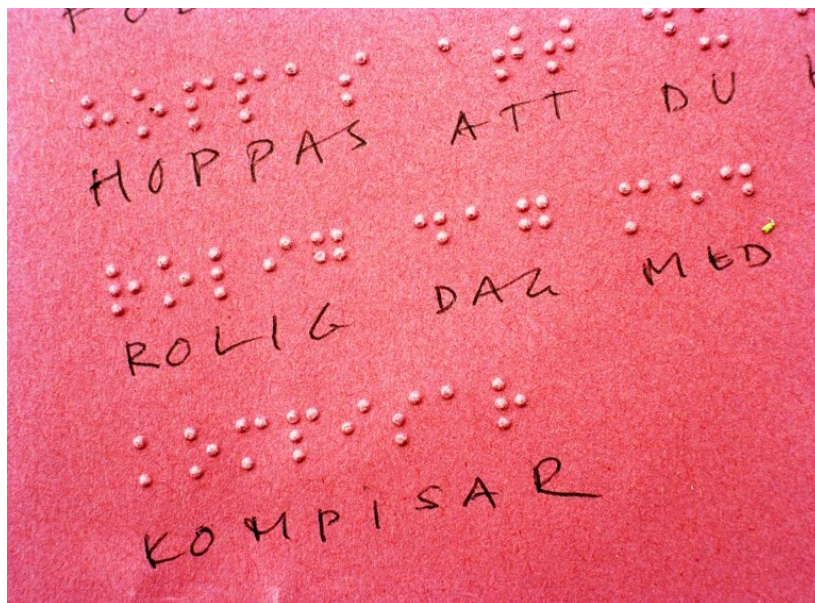
På andra webbplatser

[Lagen \(2018:1197\) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Barnkonventionen \(på Barnombudsmannens webbplats\)](#)

3.6 Diskrimineringslagen

Diskrimineringslagen omfattar diskriminering i form av bristande tillgänglighet i den fysiska miljön. Förbudet syftar till att människor med funktionsnedsättning ska kunna delta i samhället på likvärdiga villkor.

Figur 11. Foto: Elliot Ellit/Scandinav

Diskrimineringslag (2008:567) 1 kap. 4 §

Diskrimineringslag (2008:567) 2 kap. 5 §

I diskrimineringslagen (2008:567) finns sex olika diskrimineringsgrunder. En av dem är bristande tillgänglighet, som infördes som en ny form av diskriminering i lagen 2015 till följd av att Sverige förbundit sig att följa FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Förbudet mot bristande tillgänglighet gäller bland annat i utbildningsverksamhet.

Den fysiska miljön ska vara tillgänglig

Med bristande tillgänglighet menas att en person med funktionsnedsättning missgynnas genom att en verksamhet inte vidtar skäligen tillgänglighetsåtgärder för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning. Det kan handla om åtgärder i den fysiska miljön, till exempel utjämning av nivåskillnader, borttagande av trösklar och kontrastmarkeringar. Vad som är skäligen åtgärder utgår ifrån de krav på tillgänglighet som gäller enligt lag och annan författning, exempelvis arbetsmiljö- eller plan- och bygglagstiftningen.

Figur 12. Den fysiska miljön i skolan och förskolan ska vara tillgänglig för barn och elever med funktionsnedsättning. Skäliga åtgärder ska vidtas för att dessa barn och elever ska kunna komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning. Vårfruskolan i Lund. Foto: Otto Ryding/Boverket

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har tillsyn över diskrimineringslagen. Det går inte att förelägga den som är ansvarig för verksamheten att förändra den fysiska miljön med stöd av diskrimineringslagen utan lagen ger endast rätt till ersättning till den diskriminerade för själva kränkningen.

Relaterad information

På andra webbplatser

[Diskrimineringslagen \(2008:567\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Diskrimineringsombudsmannen, ”Bristande tillgänglighet” på Diskrimineringsmannens webbplats](#)

3.7 Kulturmiljölagen

Kulturmiljölagen skyddar byggnader som förklarats för byggnadsminnen. Men även för andra byggnader finns ett skydd för kulturhistoriska värden genom plan- och bygglagens varsamhetskrav och förbud mot förvanskning.

Kulturmiljölagen (1988:950) slår fast att ansvaret för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks eller begränsas. Lagen syftar till att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer.

Skydd för byggnadsminnen

Kulturmiljölag (1988:950) 1 kap. 1 §

Lagen innehåller bestämmelser om skydd för byggnadsminnen. En byggnad kan förklaras för byggnadsminne av länsstyrelsen om den har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde. Särskilda skyddsbestämmelser anger då på vilket sätt byggnaden ska vårdas och underhållas samt i vilka hänseenden den inte får ändras. Ändring i strid med skyddsbestämmelserna kan endast ske om det finns särskilda skäl och kräver länsstyrelsens tillstånd.

Kulturmiljölag (1988:950) 3 kap. 1, 2, 14 §§

Det förekommer att äldre skolbyggnader är byggnadsminnen, men många kulturhistoriskt värdefulla byggnader är idag inte K-märkta enligt kulturmiljölagen eller annan lagstiftning. Det innebär dock inte att man kan ändra byggnaden hur som helst. Alla byggnader omfattas av plan- och bygglagens (2010:900) bestämmelser som anger att ändringar av en byggnad ska utföras varsamt och att särskilt kulturhistoriskt värdefulla byggnader inte får förvanskas.

Läs mer på sidan ”Varsamhetskravet”. Länk finns i ”Relaterad information”.

Läs mer på sidan ”Förvanskningsförbudet”. Länk finns i ”Relaterad information”.

Figur 13. Vaggaskolan i Karlshamn byggnadsminnesförklarades 1993. Foto: Ulrika Åkerlund/Boverket

Relaterad information

På PBL kunskapsbanken

[Varsamhetskravet PBL kunskapsbanken](#)

[Förvanskningförbudet PBL kunskapsbanken](#)

[Kulturvärden PBL kunskapsbanken](#)

På andra webbplatser

[Kulturmiljölagen \(1988:950\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

3.8 Andra lagar

Nedan anges några andra lagar som har betydelse för skol- och förskolemiljöer. Det är lagar som har betydelse för säkerheten där. Lagen om skydd mot olyckor reglerar bland annat ansvaret för brandskyddet. Produktsäkerhetslagen ställer krav på att lekredskap på skol- och förskolegårdar ska vara säkra, och i ordningslagen finns bestämmelser om säkerhetskydd vid brunnar och dammar. Regler om hur skolors och förskolors livsmedelslokaler ska vara utformade finns i en EU-förordning om livsmedelshygien.

Lagen om skydd mot olyckor

Enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO, är kommunen skyldig att förebygga bränder och inrätta skydd mot andra olyckor. Kommunen är också skyldig att ta fram ett handlingsprogram för detta arbete där man beskriver risker i kommunen och hur den förebyggande verksamheten är organiserad. Skolan är en del av en kommun, oavsett om verksamheten bedrivs i kommunal eller fristående regi, och bör därmed beaktas i de kommunala handlingsprogrammen.

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 3 kap. 1, 3 §§

Enligt LSO har den som äger en byggnad och den som bedriver verksamhet där, det yttersta ansvaret för sitt brandskydd. Det innebär bland annat en skyldighet att i skälig omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka och att i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 2 kap. 2 §

Produktsäkerhetslagen

Produktsäkerhetslagen (2004:451), PSL, ställer krav på att varor och tjänster som tillhandahålls, det vill säga säljs, hyrs ut, upplåts med mera, av näringsidkare till konsumenter vara säkra. Lagen gäller även för varor som tillhandahålls i offentlig verksamhet och lekredskap på skol- och förskolegårdar omfattas därmed av kraven i PSL.

Produktsäkerhetslag (2004:451) 7 §

För utformning och provning av säkra lekredskap och stötdämpande underlag till lekplatser finns ett antal europeiska standarder. (Europastandard SS-EN 1176-1, SS-EN 1176-7 och SS-EN 1177) Enligt PSL anses

en vara säkra som uppfyller en standard för sådana risker som standarden omfattar. Det innebär att även äldre lekredskap som inte är konstruerade eller tillverkade enligt gällande standarder bör uppfylla aktuella standarder för att anses säkra enligt PSL. För att följa PSL när en ny lekplats har uppförts bör en person med erforderlig kompetens besikta installationerna för att bedöma om de överensstämmer med standarderna. Standarderna beskriver också när kontinuerliga kontroller och besiktningar av lekredskapen bör ske.

Produktsäkerhetslag (2004:451) 11 §

Figur 14. Lekredskap på Lilla Alby skola i Sundbyberg. Foto: Johan Fowellin Johan Fowellin

Konsumentverket är den myndighet som har tillsyn över PSL. Bestämmelserna i PSL om krav och Konsumentverkets tillsyn gäller för alla lekplatser oavsett när de anlagts och vilken offentlig aktör eller näringsidkare som är huvudman. Det innebär att alla lekredskap som tillhandahålls idag ska uppfylla dagens krav på säkerhet.

Under rubriken "Relaterad information" hittar du mer information om kraven på lekredskap i produktsäkerhetslagen.

Ordningslagen

Ordningslagen (1993:1617) innehåller bland annat bestämmelser om säkerhet vid vissa anläggningar och verksamheter. Lagen anger att brunnar, bassänger och liknande anläggningar ska ha det säkerhetsskydd som behövs med hänsyn till anläggningens belägenhet och beskaffenhet. Skyddet mot barnolycksfall ska särskilt beaktas.

Enligt ordningslagen är det anläggningens ägare som ansvarar för att bestämmelserna i lagen uppfylls. Polismyndigheten utövar tillsyn enligt ordningslagen och kan förelägga ägaren att vidta nödvändiga åtgärder.

Ordningslag (1993:1617) 3 kap. 5 §

Boverkets föreskrifter

Även Boverkets föreskrifter, innehåller bestämmelser till skydd mot drunkning på tomter. Reglerna i Boverkets föreskrifter är tillämpliga vid anläggandet av nya brunnar, dammar och bassänger.

Boverkets nya byggregler

Boverkets föreskrifter om krav på tomter m.m, BFS 2024:13 - 5 kap. 3–5 §§

Boverkets byggregler, BBR

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 8:95 Skydd mot drunkning på tomter

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 8:951 Fasta bassänger avsedda för bad eller simning

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 8:952 Dammar, fasta brunnar och fasta behållare

Under rubriken "Relaterad information" hittar du mer information kring reglerna om brunnar och dammar i Boverkets föreskrifter och ordningslagen.

Förordningen (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien

Regler om livsmedelslokaler finns i en EU-förordning om livsmedelshygien. Reglerna med krav på livsmedelslokaler i förordningens bilaga II, kapitel I är allmänt hållna och beskriver inte i detalj hur lokalerna ska vara utformade. Kraven kan uppfyllas på olika sätt men generellt gäller att ytor och material ska vara täta, släta och lätta att rengöra.

Som ett stöd till kommunernas och regionernas måltidsorganisationer inom vård, skola och omsorg finns en branschriktlinje, Offentlig säker mat, som anger hur de allmänna kraven i EU-förordningen kan tolkas.

Du hittar EU-förordningen om livsmedelshygien och branschriktlinjerna Offentlig säker mat under rubriken "Relaterad information".

Relaterad information

På Boverket

[Fasta bassänger](#)

[Dammar, brunnar och fasta behållare](#)

[Pooler, dammar och brunnar](#)

På andra webbplatser

[Lagen \(2003:778\) om skydd mot olyckor \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Produktsäkerhetslagen \(2004:451\) \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Ordningslagen \(1993:1617\) \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Europaparlamentets och rådets förordning \(EG\) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien \(PDF\)](#)

[Branschriktlinjer "Offentlig säker mat" \(på Sveriges Kommuner och Regioners webbplats\)](#)

4 Nationella mål

Flera nationella mål har koppling till förskolans och skolans inom- och utomhusmiljö. Målen kan utgöra ett rättesnöre i utformningen och förvaltningen av dessa miljöer. Nedan beskrivs de mål som bedöms som mest relevanta för skolors fysiska miljö och gestaltning.

Mål för arkitektur, form och design

Skolans fysiska miljöer är ett viktigt område för förverkligandet av flera nationella mål.

Riksdagen antog 2018 följande övergripande mål för arkitektur-, form- och designpolitiken:

”Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.”

Det ska uppnås genom att:

- Hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden.
- Kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids.
- Det offentliga agerar förebildligt.
- Estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas tillvara och utvecklas.
- Miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla.
- Samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

Det övergripande nationella målet med dess sex preciseringar, ska vara styrande för statens initiativ när det gäller arbetet med gestaltade livsmiljöer, arkitektur, form och design och kan vara vägledande för kommuner och landsting.

I propositionen 2017/18:110, ”Politik för gestaltad livsmiljö”, understryks att kommuner ska agera föredömligt som beställare i skapandet av offentliga miljöer, i byggande och förvaltning och vid lokalisering av kommunala verksamheter. Förskolors och skolors fysiska miljö lyfts i propositionen fram som särskilt viktiga och ett prioriterat område. Förskolans och skolans inom- och utomhusmiljö har betydelse för barns utveckling. I propositionen anges att förskolans och skolans miljöer ständigt bör utvecklas och förbättras genom omsorgsfull arkitektur, form och design, för att gynna lärande, hälsa och välbefinnande.

Agenda 2030

I september 2015 antog FN:s generalförsamling en resolution med en 15-årig agenda för en långsiktigt hållbar utveckling, ”Agenda 2030 för hållbar utveckling”. Agenda 2030 med 17 globala mål för hållbar utveckling syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Globala målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Ett mål handlar om att säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla. Det nationella genomförandet av Agenda 2030 inkluderar kommuner och regioner liksom statliga myndigheter och Regeringskansliet, och ska så långt som möjligt genomföras genom ordinarie nationella mål, strategier och handlingsplaner.

Miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö

Miljöpolitiken utgår från de nationella miljö kvalitetsmålen och det generationsmål för miljöarbetet som beslutats av riksdagen. Centrala myndigheter, länsstyrelser, kommuner och näringsliv har alla viktiga roller i arbetet för att nå miljömålen.

Miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö är ett av totalt 16 miljö kvalitetsmål. Målet God bebyggd miljö handlar om att städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Mål för samhällsbyggande

Målet för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

Inom området samhällsplanering återfinns delmål för till exempel en tydlig roll för fysisk planering i arbetet för en hållbar utveckling av städer, tätorter och landsbygder. Inom området byggande finns på motsvarande sätt delmål för till exempel långsiktigt hållbara byggnadsverk och effektiva regelverk. Det finns även andra styrmedel som utifrån ett livscykelperspektiv verkar för effektiv resurs- och energianvändning samt god inomhusmiljö i byggande och förvaltning.

Övergripande mål för hållbara städer

Ett nytt övergripande mål för hållbara städer fastställdes genom budgetpropositionen för 2018. Målet är att hållbara städer är inkluderande och tillgängliga stadsmiljöer som erbjuder alla människor en attraktiv och grön livsmiljö. Närhet gör att det är enkelt att leva sitt vardagsliv och ta sig fram med hållbara transporter, till exempel gång och cykel. Helhets-syn i planeringen tillsammans med smarta lösningar bidrar till städer där människor kan leva klimatsmart, hälsosamt och tryggt.

Mål och inriktning för funktionshinderspolitiken

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska vara funktionshinderspolitikens utgångspunkt. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet beaktas.

En viktig del i genomförandet av politiken är principen om universell utformning. Den innebär att när samhället utformas och planeras så är det grundläggande att göra rätt från början. Det kan exempelvis handla om att redan initialt säkerställa tillgänglighet i den byggda miljön och utemiljön på förskolan och skolan så att den kan användas av så många som möjligt och inte på förhand utesluter vissa användare. På detta sätt kan onödiga hinder i miljön undvikas och ökad tillgänglighet och delaktighet skapas.

Mål för jämställdhet

Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Detta innebär bland annat att det måste finnas en jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet i samhällets alla sektorer. Det är därför viktigt vid planering, utformning och förvaltning av barns- och ungas skolmiljöer att beakta deras behov och perspektiv oavsett könstillhörighet samt se till att de har samma möjlighet att delta i de processer där medborgare involveras.

Som ett jämställdhetspolitiskt delmål utpekades också en jämställd utbildning. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.

Mål för folkhälsopolitiken

Det övergripande nationella målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Åtta

målområden är vägledande för folkhälsoarbetet. Det första målområdet handlar om det tidiga livets villkor. Att alla barn får en bra start i livet med goda uppväxtvillkor som stimulerar deras tidiga utveckling, inlärning och hälsa är avgörande för att uppnå jämlik hälsa bland barn och vuxna. Att det finns goda utemiljöer på förskolor och skolor är en viktig faktor som påverkar barns hälsa och fysiska aktivitet.

Mål för friluftspolitiken

Bland målen för friluftspolitiken finns framför allt två mål med särskild koppling till skol- och förskolemiljöer och dess närområden. Målet om ett rikt friluftsliv i skolan innebär att förskolor, förskoleklasser, grundskolor och motsvarande bedriver friluftslivsverksamhet och undervisar om en god miljö och hållbar utveckling enligt styrande dokument. Barn och elever bör ges goda möjligheter att vistas utomhus. Det finns ett starkt stöd för friluftsliv i styrdokumenterna för förskola och skola, framförallt i kursplanen för idrott och hälsa. Vidare finns ett mål om attraktiv tätortsnära natur som innebär att det ska finnas tillgång till attraktiv natur i och i närheten av tätorter. Forskning visar att utövandet avtar med avståndet och att det därför är viktigt med tillgång till rekreations- och friluftsområden inom rimligt avstånd.

Transportpolitiska mål

Transportpolitikens övergripande mål är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och samhället. Transportsystemets utformning ska bidra till att ge alla, inklusive personer med funktionsnedsättning, en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet. Dessutom ska bland annat transportsystemets utformning bidra till att miljö kvalitetsmålen nås, till exempel miljö kvalitetsmålet om god bebyggd miljö, samt bidra till ökad hälsa. Målet om tillgänglighet har bäring på barns skolvägar och trafikmiljön vid skolan. Målet omfattar bland annat barns möjligheter att själva på ett säkert sätt använda transportsystemet och vistas i trafikmiljöer samt att förutsättningarna att välja kollektivtrafik, gång och cykel förbättras.

Mål för barnrätts- och ungdomspolitiken

Barnrätts- och ungdomspolitiken är sektorsövergripande och omfattar alla de beslut och åtgärder som påverkar villkoren för barn och ungdomar inom en rad olika områden som exempelvis utbildning, hälsa, fritid, kultur och inflytande. Målet för barnrättspolitiken är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. För ungdomspolitiken (ungdomar mellan 13 och 25 år) gäller målet att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Det första delmålet, goda levnadsvillkor, förutsätter utrymme och plats för unga i den

fysiska miljön som exempelvis tillgång till platser för aktiviteter och en skolmiljö med tillräckligt stora friytor. Barn- och unga kan som experter på sin egen närmiljö bidra med konstruktiva idéer och kunskap i utformningen av den.

Mål för kulturpolitiken

Riksdagen har beslutat om mål för kulturpolitiken. Målen inbegriper att främja allas möjlighet till kulturupplevelser och bildning och till att utveckla sina skapande förmågor, att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse, att främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas, att främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan. De kulturpolitiska målen uppmärksammar särskilt barns och ungas rätt till kultur, vilket också är en rättighet enligt Barnkonventionen.

Mål för kulturmiljö

Riksdagen har antagit nationella mål för kulturmiljöarbetet. Målen ska styra de statliga insatserna på kulturmiljöområdet. De ska även kunna inspirera och vägleda politiken i kommuner. Det statliga kulturmiljöarbetet ska främja ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas. Vidare framhålls allas rätt att inspireras och berikas av kulturmiljön. Det är därför viktigt att det offentliga arbetet stärker kvinnors, mäns, flickors och pojkars möjlighet till delaktighet och bidrar till att kulturmiljön blir tillgänglig och möjlig att tolka oavsett bakgrund och förutsättningar.

Klimatpolitiskt ramverk

Riksdagen har antagit ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige som innehåller klimatmål, en klimatlag (2017:720) och ett klimatpolitiskt råd. Ramverket ska ge långsiktiga förutsättningar för näringsliv och samhälle att genomföra den omställning som krävs för att kunna lösa klimatutmaningen. Det långsiktiga klimatmålet innebär att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser år 2045. Samtliga sektorer, inklusive bygg- och fastighetssektorn, ska bidra till uppfyllandet av det nationella utsläppsmålet. Åtgärder för att minska byggnaders klimatpåverkan är viktiga för att nå klimatmålet 2045.

Relaterad information

På Boverket

[Politik för gestaltad livsmiljö](#)

[God bebyggd miljö](#)

På andra webbplatser

[Politik för gestaltad livsmiljö på regeringskansliets webbplats](#)

[Klimatlagen \(2017:720\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Mål för arkitektur, form och design på regeringskansliets webbplats](#)

[Om Agenda 2030 på regeringskansliets webbplats](#)

[Miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö på webbplats Sveriges miljömål](#)

[Strategi för Levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling \(på regeringens webbplats\)](#)

[Mål och inriktning för funktionshinderpolitiken på regeringskansliets webbplats](#)

[Mål för jämställdhet på regeringskansliets webbplats](#)

[Mål för folkhälsopolitiken på regeringskansliets webbplats](#)

[Mål för friluftslivspolitikerna på regeringskansliets webbplats](#)

[Mål för transportpolitiken på regeringskansliets webbplats](#)

[Mål för barnrättspolitikerna på regeringskansliets webbplats](#)

[Mål för ungdomspolitikerna på regeringskansliets webbplats](#)

[Mål för kulturpolitiken på regeringskansliets webbplats](#)

[Mål för kulturmiljöns mångfald på regeringskansliets webbplats](#)

[Klimatpolitiskt ramverk på regeringskansliets webbplats](#)

Bilaga 1 – Utdrag ur författningar

I bilagan finns utdrag från de författningar som gällde när vägledningen publicerades som pdf.

Utdrag ur plan- och bygglagen (2010:900)

2 kap. 7 §

Vid planläggning enligt denna lag ska hänsyn tas till behovet av att det inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns

1. gator och vägar,
2. torg,
3. parker och andra grönområden,
4. lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse, och
5. möjligheter att anordna en rimlig samhällsservice och kommersiell service.

7 kap. 3 §

Av regionplanen ska det framgå

1. hur hänsyn har tagits till allmänna intressen enligt 2 kap., hur riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken har tillgodosetts och på vilket sätt miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken har följts,
2. hur hänsyn har tagits till och hur planen har samordnats med den regionala utvecklingsstrategin, länsplanen för regional transportinfrastruktur, trafikförsörjningsprogram och kommunala riktlinjer för bostadsförsörjning samt nationella och andra regionala och kommunala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling i länet, och
3. hur planen är avsedd att genomföras.

Planen ska även ha det innehåll som följer av 3 kap. 6 b §. Vid tillämpningen ska det som sägs där om översiktsplan i stället gälla regionplan och det som sägs om kommunen gälla regionen.

Länsstyrelsens granskningsyttrande över planförslaget ska redovisas tillsammans med regionplanen. Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen. *Lag (2020:76)*.

7 kap. 6 §

Regionen ska minst en gång under tiden mellan två ordinarie val till fullmäktige pröva om regionplanen är aktuell i förhållande till kraven i 2–4 §§ (aktualitetsprövning). Vid denna prövning ska regionen begära länsstyrelsens och berörda kommuners synpunkter i fråga om sådana intressen som anges i 7 och 8 §§. *Lag (2020:76)*.

8 kap. 1 §

En byggnad ska

1. vara lämplig för sitt ändamål,
2. ha en god form-, färg- och materialverkan, och
3. vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

8 kap. 4 §

Ett byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om

1. bärförmåga, stadga och beständighet,
2. säkerhet i händelse av brand,
3. skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljön,
4. säkerhet vid användning,
5. skydd mot buller,
6. energihushållning och värmeisolering,
7. lämplighet för det avsedda ändamålet,
8. tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga,
9. hushållning med vatten och avfall,
10. bredbandsanslutning, och
11. laddning av elfordon.

Vad som krävs för att ett byggnadsverk ska anses uppfylla första stycket framgår av föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 2 §. *Lag (2020:239)*.

8 kap. 9 §

En obebyggd tomt som ska bebyggas med en byggnad ska ordnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen. Tomten ska ordnas så att

1. naturförutsättningarna så långt möjligt tas till vara,
2. betydande olägenheter för omgivningen eller trafiken inte uppkommer,
3. det finns en lämpligt belägen utfart eller annan utgång från tomten samt anordningar som medger nödvändiga transporter och tillgodoser kravet på framkomlighet för utryckningsfordon,
4. det på tomten eller i närheten av den i skälig utsträckning finns lämpligt utrymme för parkering, lastning och lossning av fordon,
5. personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska kunna komma fram till byggnadsverk och på annat sätt använda tomten, om det med hänsyn till terrängen och förhållandena i övrigt inte är orimligt, och
6. risken för olycksfall begränsas.

Om tomten ska bebyggas med byggnadsverk som innehåller en eller flera bostäder eller lokaler för fritidshem, förskola, skola eller annan jämförlig verksamhet, ska det på tomten eller i närheten av den finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse. Om det inte finns tillräckliga utrymmen för att ordna både friyta och parkering enligt första stycket 4, ska man i första hand ordna friyta.

8 kap. 12 §

Det som gäller i fråga om tomter enligt 9–11 §§ ska i skälig utsträckning tillämpas också på allmänna platser och på områden för andra anläggningar än byggnader, dock att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska kunna använda platsen eller området i den utsträckning som följer av föreskrifter meddelade med stöd av denna lag.

Ett hinder mot tillgänglighet eller användbarhet på en allmän plats ska alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpa. *Lag (2011:335)*.

8 kap. 13

En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas.

Första stycket ska tillämpas också på

1. anläggningar som är bygglovspliktiga enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 7 §,
2. tomter i de avseenden som omfattas av skyddsbestämmelser i en detaljplan eller i områdesbestämmelser,
3. allmänna platser, och
4. bebyggelseområden.

8 kap. 14 §

Ett byggnadsverk ska hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och de tekniska egenskaper som avses i 4 § i huvudsak bevaras. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt.

Om byggnadsverket är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, ska det underhållas så att de särskilda värdena bevaras.

En anordning för ett syfte som avses i 4 § första stycket 2-4, 6 eller 8, ska hållas i sådant skick att den alltid fyller sitt ändamål. *Lag (2011:335)*

8 kap. 15 §

En tomt ska hållas i vårdat skick och skötas så att risken för olycksfall begränsas och betydande olägenheter för omgivningen och för trafiken inte uppkommer.

Om det på tomten finns en anordning som är avsedd att uppfylla kraven i 9 §, ska den i skälighetsutsträckning hållas i sådant skick att den fyller sitt ändamål.

Lekplatser och fasta anordningar på lekplatser ska underhållas så att risken för olycksfall begränsas.

Byggnadsnämnden får besluta att det ska planteras på tomten och att befintlig växtlighet på tomten ska bevaras, om det behövs för att uppfylla kraven i första stycket.

8 kap. 17 §

Ändring av en byggnad och flyttning av en byggnad ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden.

Utdrag ur plan- och byggförordningen (2011:338)

5 kap. 1 §

För att säkerställa ett tillfredsställande inomhusklimat enligt 8 kap. 25 § plan- och bygglagen (2010:900) ska en byggnads ägare se till att funktionen hos ventilationssystemet i byggnaden kontrolleras innan systemet tas i bruk för första gången (första besiktning) och därefter regelbundet vid återkommande tillfällen (återkommande besiktning).

En- och tvåbostadshus omfattas inte av kravet på återkommande besiktning.

5 kap. 8 §

Om Boverket med stöd av 10 kap. 19 § har meddelat föreskrifter om det, ska den som äger eller annars ansvarar för en motordriven anordning som är installerad i ett byggnadsverk se till att anordningen kontrolleras

1. innan anordningen tas i bruk första gången (första besiktning),
2. med intervaller på minst sex månader och högst sex år (återkommande besiktning), eller
3. innan anordningen för första gången tas i bruk efter att ha ändrats (revisionsbesiktning).

Vid besiktningen ska det kontrolleras om anordningen uppfyller de krav på skydd för säkerhet och hälsa som avses i 8 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900) och anslutande föreskrifter. Vid besiktning av linbaneanläggningar som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2016/424 av den 9 mars 2016 om linbaneanläggningar och om upphävande av direktiv 2000/9/EG, ska det dessutom kontrolleras om anläggningen uppfyller kraven i den förordningen. *Förordning (2018:103)*.

Utdrag ur Boverkets föreskrifter om krav på tomter m.m, BFS 2024:13

5 kap. 3 §

Fasta bassänger, avsedda för bad eller simning, på en tomt ska ha skydd mot drunkning. Skydden ska utformas så att yngre barn inte kan ta sig förbi dem.

5 kap. 4 §

Öppningar för utlopp i fasta bassänger, avsedda för bad eller simning, på en tomt ska utformas så att risken för personskador begränsas.

5 kap. 5 §

Dammar, fasta brunnar och fasta behållare på en tomt, som inte är slutna och där vätska förvaras, ska ha skydd som begränsar risken för drunkning. Skydden ska utformas så att de begränsar risken att yngre barn drunknar.

Utdrag ur Boverkets föreskrifter och allmänna råd om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter

3 §

Återkommande besiktning ska utföras med de intervall som anges i följande sammanställning:

Byggnader	Besiktningintervall
1. Förskolor, skolor, vårdlokaler och liknande oavsett typ av ventilationssystem samt flerbostadshus, kontorsbyggnader och liknande med FT- och FTX-ventilation.	3 år
2. Flerbostadshus, kontorsbyggnader och liknande med F-, FX- och S-ventilation.	6 år

Besiktning ska utföras senast inom föreskrivet intervall. Om besiktningen utförs tidigare än inom föreskrivet intervall ska dock nästa besiktning ske senast inom föreskrivet intervall (tre eller sex år) räknat från den senaste faktiskt utförda besiktningen. Om besiktningen inte har utförts inom föreskrivet intervall ska tiden för nästa besiktning räknas från när den senaste besiktningen skulle ha utförts.

Allmänt råd

Exempel på byggnader som oavsett typ av ventilationssystem alltid bör ingå i kategori 1 är även gymnasier, fritidshem och servicehus för äldre. Högskolor och universitet, samlingslokaler, butikslokaler, teatrar, biografier, idrottshallar, terminaler, museer, utställningshallar, hotell och garage bör däremot hänföras till kategori 1 eller 2 beroende på typ av ventilationssystem.

Med FT-ventilation avses fläktventilation där både frånlufts- och tilluftsflödena är fläktstyrda. Med F-ventilation avses fläktventilation där endast frånluftsflödet är fläktstyrkt. Med S-ventilation avses självdragsventilation.

Med FTX- och FX-ventilation avses FT- respektive F-ventilation med värmeåtervinning.

Utdrag ur Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:12) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar

3 kap. 18 §

Anordningar ska kontrolleras med följande besiktningintervall

Hissar

Första återkommande besiktning alla hissar	2 år
Därefter återkommande besiktningar	
a) varu- och småvaruhissar	2 år
b) soptransporthissar	2 år
c) trapphissar	2 år
d) plattformshissar, vilka enbart betjänar 1–2 bostäder	2 år
e) övriga hissar	1 år

Rulltrappor och rullramper

Första återkommande besiktning	2 år
Därefter återkommande besiktningar	1 år

Linbanor och bergbanor

Återkommande besiktningar	1 år
Mer omfattande återkommande besiktningar	5 år
Dessutom magnetinduktiv undersökning av bär- respektive draglina Första gången efter drift i högst	3 år
Därefter återkommande undersökningar efter fortsatt drift i högst	2 år

Släpliftar

Småliftar vars motoreffekt är större än 7 kW	2 år
Övriga släpliftar, utom småliftar med en motoreffekt av högst 7 kW	1 år

En första magnetinduktiv undersökning av draglinan ska utföras efter drift i	8 år
Därefter återkommande dylika undersökningar ska utföras efter fortsatt drift i högst	4 år

Motordrivna portar och liknande anordningar

Första återkommande besiktning	2 år
Därefter återkommande besiktningar av	
a) motordrivna portar och liknande anordningar inom inhägnat industriområde, vilka styrs med impulsdon i kombination med självövervakad kontaktlist eller med hålldon	4 år
b) övriga motordrivna portar och liknande anordningar än ovan	2 år

Övriga motordrivna anordningar

I taket monterade persontransportanordningar (BFS 2016:2).	2 år
--	------

Utdrag ur Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd

Avsnitt 8:95 Skydd mot drunkning på tomter

Allmänt råd

Av 3 kap. 5 § ordningslagen (1993:1617) framgår att brunnar, bassänger och liknande anläggningar ska ha de säkerhetsanordningar som behövs, beroende på var anläggningen finns och hur anläggningen är utformad. Skyddet mot barnolycksfall är särskilt viktigt.

Avsnitt 8:951 Fasta bassänger avsedda för bad eller simning

Fasta bassänger på tomter ska ha ett tillfredsställande skydd mot barnolycksfall. En fast plaskdamm eller motsvarande med maximalt 0,2 meters vattendjup behöver dock inte ha något särskilt skydd.

Bassängernas utloppsöppningar ska utformas så att risken för olyckor begränsas.

Allmänt råd

Lämpliga skyddsanordningar för bassänger som är avsedda för bad eller simning kan t.ex. vara följande:

- Ett staket som är minst 0,9 meter högt och som barn inte kan krypa under eller klättra över. Grindar i staketet bör inte kunna öppnas av barn.
- En skyddstäckning eller ett skyddsnät. Dessa ska vara avsedda för ändamålet och bör ha ett sådant utförande att risken för olyckor begränsas. Skyddsnät bör ha högst 50 mm maskvidd.

Där hastighets- och flödesdimensionering inte kan ge tillfredsställande säkerhet mot olyckor, bör utloppsöppningarna förses med galler eller dylikt. (BFS 2014:3).

Avsnitt 8:952 Dammar, fasta brunnar och fasta behållare

Dammar, fasta brunnar och fasta behållare som inte är slutna och där vatten eller annan vätska förvaras, ska ha skydd som begränsar risken för personskador till följd av fall i vattnet eller vätskan.

Allmänt råd

Skyddet mot barnolycksfall är särskilt viktigt. Exempel på utformning som minskar risken för barnolycksfall är flacka stränder eller ett minst 0,9 meter högt staket som barn inte kan krypa under eller klättra över. Grindar i staketet bör inte kunna öppnas av barn. (BFS 2014:3).

Lock och galler på brunnar ska ha betryggande hållfasthet. Utformningen ska begränsa risken för barnolycksfall.

Allmänt råd

Brunnslock bör ha en låsanordning, som inte kan öppnas av barn.

Utdrag ur miljöbalken (1998:808)

2 kap. 1 §

När frågor prövas om tillåtlighet, tillstånd, godkännande och dispens och när sådana villkor prövas som inte avser ersättning samt vid tillsyn enligt denna balk är alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skyldiga att visa att de förpliktelser som följer av detta kapitel iakttas. Detta gäller även den som har bedrivit verksamhet som kan antas ha orsakat skada eller olägenhet för miljön.

I detta kapitel avses med åtgärd en sådan åtgärd som inte är av försumbar betydelse i det enskilda fallet.

2 kap. 2 §

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till

verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

2 kap. 3 §

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik.

Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

2 kap. 4 §

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall undvika att använda eller sälja sådana kemiska produkter eller biotekniska organismer som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön, om de kan ersättas med sådana produkter eller organismer som kan antas vara mindre farliga. Motsvarande krav gäller i fråga om varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt eller bioteknisk organism. *Lag (2006:1014)*.

2 kap. 5 §

Alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd ska hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna att

1. minska mängden avfall,
2. minska mängden skadliga ämnen i material och produkter,
3. minska de negativa effekterna av avfall, och
4. återvinna avfall.

I första hand ska förnybara energikällor användas. *Lag (2016:782)*.

2 kap. 6 §

För en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillståndsprövning enligt 9 och 11 kap., regeringens tillåtelseprövning enligt 17 kap. och prövning av verksamheter enligt 9 kap. 6, 6 a och 6 b §§, 11 kap. 9 a § och 12 kap. 6 § ska bestämmelserna i 3 och 4 kap. tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.

Ett tillstånd eller en dispens får inte ges i strid med en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (2010:900). Små avvikelser får dock göras, om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas. *Lag (2013:758)*.

2 kap. 7 §

Kraven i 2-5 §§ och 6 § första stycket gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder. När det är fråga om en

totalförsvarsverksamhet eller en åtgärd som behövs för totalförsvaret, ska vid avvägningen hänsyn tas även till detta förhållande.

Trots första stycket ska de krav ställas som behövs för att följa 5 kap. 4 och 5 §§. *Lag (2018:1407)*.

2 kap. 8 §

Alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap. I den mån det föreskrivs i denna balk kan i stället skyldighet att ersätta skadan eller olägenheten uppkomma.

2 kap. 9 §

Kan en verksamhet eller åtgärd befaras föranleda skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller miljön, även om sådana skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått vidtas som kan krävas enligt denna balk, får verksamheten bedrivas eller åtgärden vidtas endast om regeringen finner att det finns särskilda skäl.

En verksamhet eller åtgärd får inte bedrivas eller vidtas om den medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt försämrade eller miljön försämras avsevärt.

Vad som sägs i första och andra stycket gäller inte, om regeringen har tillåtit verksamheten enligt 17 kap. 1, 3 eller 4 §. *Lag (2002:175)*.

2 kap. 10 §

Om en verksamhet eller åtgärd är av synnerlig betydelse från allmän synpunkt kan regeringen tillåta denna, även om förutsättningarna är sådana som anges i 9 § andra stycket. Detta gäller dock inte om verksamheten eller åtgärden kan befaras försämra det allmänna hälsotillståndet.

Beslut enligt första stycket får förenas med villkor för att tillgodose allmänna intressen.

9 kap. 3 §

Med olägenhet för människors hälsa avses störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig.

26 kap. 19 §

Den som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärder som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljön skall fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana verkningar.

Den som bedriver sådan verksamhet eller vidtar sådan åtgärd skall också genom egna undersökningar eller på annat sätt hålla sig underrättad om verksamhetens eller åtgärdens påverkan på miljön.

Den som bedriver sådan verksamhet skall lämna förslag till kontrollprogram eller förbättrande åtgärder till tillsynsmyndigheten, om tillsynsmyndigheten begär det.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om kontrollen.

Utdrag ur kulturmiljölagen (1988:950)

1 kap. 1 §

Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön.

Ansvar för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön.

Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks eller begränsas.

Bestämmelserna i denna lag syftar till att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. *Lag (2013:548)*.

3 kap. 1 §

En byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde får förklaras för byggnadsminne av länsstyrelsen. Bestämmelserna om byggnadsminnen enligt detta kapitel får också tillämpas på parker, trädgårdar eller andra anläggningar.

I fråga om en byggnad av sådant värde som avses i första stycket och som tillhör staten gäller de bestämmelser som regeringen meddelar om statliga byggnadsminnen. Om ett statligt byggnadsminne övergår till en annan ägare än staten, ska det därmed utgöra ett byggnadsminne enligt denna lag.

Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte en byggnad som är fornlämning eller kyrkobyggnad enligt denna lag. *Lag (2013:548)*.

3 kap. 2 §

När en byggnad förklaras för byggnadsminne, skall länsstyrelsen genom skyddsbestämmelser ange på vilket sätt byggnaden skall vårdas och underhållas samt i vilka avseenden den inte får ändras.

Om det behövs får föreskrifterna också innehålla bestämmelser om att ett område kring byggnaden skall hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas. *Lag (2000:265)*.

3 kap. 14 §

Om det finns särskilda skäl, får länsstyrelsen lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid mot skyddsbestämmelserna.

Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäligen med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen skall utföras samt den dokumentation som behövs. *Lag (2000:265)*.

Utdrag ur arbetsmiljölagen (1977:1160)

1 kap. 3 §

Vid tillämpning av 2-4 och 7-9 kap. ska med arbetstagare likställas

1. den som genomgår utbildning, med undantag för barn i förskolan och elever i fritidshemmet,

2. den som under vård i anstalt utför anvisat arbete,

3. den som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt och annan som fullgör i lag föreskriven tjänstgöring eller som deltar i frivillig utbildning för verksamhet inom totalförsvaret.

De som avses i första stycket 1 och 2 ska likställas med arbetstagare även vid tillämpning av 5 kap. 1 och 3 §§. I fråga om dem som genomgår utbildning finns dessutom särskilda bestämmelser i 6 kap. 6 a, 8, 15, 17 och 18 §§, 7 kap. 13 och 14 §§ samt 9 kap. 3 §.

I fall som avses i första och andra styckena ska det som i lagen sägs om arbetsgivare gälla den som driver den verksamhet i vilken arbetet utförs. *Lag (2010:856)*.

6 kap. 4 §

Skyddsombud företräder arbetstagarna i arbetsmiljöfrågor och skall verka för en tillfredsställande arbetsmiljö. I detta syfte skall ombudet inom sitt skyddsområde vaka över skyddet mot ohälsa och olycksfall samt över att arbetsgivaren uppfyller kraven i 3 kap. 2 a §. Skyddsombud på fartyg skall vidare vaka över att fartyget har den bemanning som det skall ha enligt beslut eller föreskrifter.

Skyddsombud skall delta vid planering av nya eller ändrade lokaler, anordningar, arbetsprocesser, arbetsmetoder och av arbetsorganisation liksom vid planering av användning av ämnen som kan medföra ohälsa eller olycksfall. Skyddsombud skall vidare delta vid upprättande av handlingsplaner enligt 3 kap.2 a §.

Arbetsgivaren skall underrätta skyddsombud om förändringar av betydelse för arbetsmiljöförhållandena inom ombudets område.

Arbetsgivare och arbetstagare svarar gemensamt för att skyddsombud får erforderlig utbildning. *Lag (2003:365)*.

6 kap. 6 §

Skyddsombud har rätt att taga del av de handlingar och erhålla de upplysningar i övrigt som behövs för ombudets verksamhet.

6 kap. 17 §

/Upphör att gälla U:2028-07-01/

De som genomgår utbildning ska av huvudmannen för utbildningen ges tillfälle att medverka i arbetsmiljöarbetet på arbetsstället, om det är rimligt med hänsyn till utbildningens art och utbildningsperiodens längd.

Omfattningen och utformningen av elevernas deltagande i skolans arbetsmiljöarbete ska anpassas efter deras ålder, mognad och förutsättningar i övrigt när det gäller

1. elever i förskoleklass och i lägre årskurs än årskurs 7 i grundskolan, specialskolan och i motsvarande utbildningar samt i sameskolan,
2. elever i anpassade grundskolan, anpassade gymnasieskolan och motsvarande utbildningar, och
3. elever i kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning.

Elever i grundskolans årskurs 7-9, specialskolans årskurs 7-10 och gymnasieskolan samt motsvarande utbildningar företräds i arbetsmiljöarbetet av elevskyddsombud.

De som genomgår eftergymnasial utbildning och annan utbildning för vuxna än kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning företräds i arbetsmiljöarbetet av studerandeskyddsombud. Ett studerandeskyddsombud ska vara minst 18 år. *Lag (2023:349)*.

/Träder i kraft I:2028-07-01/

De som genomgår utbildning ska av huvudmannen för utbildningen ges tillfälle att medverka i arbetsmiljöarbetet på arbetsstället, om det är rimligt med hänsyn till utbildningens art och utbildningsperiodens längd.

Omfattningen och utformningen av elevernas deltagande i skolans arbetsmiljöarbete ska anpassas efter deras ålder, mognad och förutsättningar i övrigt när det gäller

1. elever i lägre årskurs än årskurs 8 i grundskolan, specialskolan och i motsvarande utbildningar samt i sameskolan,

2. elever i anpassade grundskolan, anpassade gymnasieskolan och motsvarande utbildningar, och

3. elever i kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning.

Elever i grundskolans årskurs 8-10, specialskolans årskurs 8-11 och gymnasieskolan samt motsvarande utbildningar företräds i arbetsmiljöarbetet av elevskyddsombud.

De som genomgår eftergymnasial utbildning och annan utbildning för vuxna än kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning företräds i arbetsmiljöarbetet av studerandeskyddsombud. Ett studerandeskyddsombud ska vara minst 18 år. *Lag (2025:732)*.

Utdrag ur skollagen (2010:800)

1 kap. 4 §

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.

1 kap. 8 §

Alla ska, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i denna lag.

I diskrimineringslagen (2008:567) finns bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. *Lag (2014:960)*.

1 kap. 9 §

Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

2 kap. 35 §

För utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

5 kap. 3 §

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen.

Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om det förebyggande arbetet. *Lag (2022:940)*.

8 kap. 8 §

Huvudmannen ska se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen även i övrigt erbjuds en god miljö.

14 kap. 9 §

Huvudmannen ska se till att elevgrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att eleverna även i övrigt erbjuds en god miljö.

Utdrag ur diskrimineringslagen (2008:567)

1 kap. 4 §

I denna lag avses med diskriminering

1. direkt diskriminering: att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder,

2. indirekt diskriminering: att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringssätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer med visst kön, viss könsöverskridande identitet eller uttryck, viss etnisk tillhörighet, viss religion eller annan trosuppfattning, viss funktionsnedsättning, viss sexuell läggning eller viss ålder, såvida inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringssättet har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet,

3. bristande tillgänglighet: att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att sådana åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning som är skäligen utifrån krav på tillgänglighet i lag och annan författning, och med hänsyn till

- de ekonomiska och praktiska förutsättningarna,
- varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde, samt
- andra omständigheter av betydelse,

4. trakasserier: ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder,

5. sexuella trakasserier: ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet,

6. instruktioner att diskriminera: order eller instruktioner att diskriminera någon på ett sätt som avses i 1-5 och som lämnas åt någon som står i lydnds- eller beroendeförhållande till den som lämnar ordern eller

instruktionen eller som gentemot denna åtagit sig att fullgöra ett uppdrag.
Lag (2014:958).

2 kap. 5 §

Den som bedriver verksamhet som avses i skollagen (2010:800) eller annan utbildningsverksamhet (utbildningsanordnare) får inte diskriminera något barn eller någon elev, student eller studerande som deltar i eller söker till verksamheten. Anställda och uppdragstagare i verksamheten ska likställas med utbildningsanordnaren när de handlar inom ramen för anställningen eller uppdraget. *Lag (2014:958).*

Utdrag ur ordningslagen (1993:1617)

3 kap. 5 §

Brunnar, bassänger och liknande anläggningar skall vara försedda med de säkerhetsanordningar som behövs med hänsyn till anläggningarnas belägenhet och beskaffenhet. Behovet av att säkerhetsanordningen ger ett tillräckligt skydd mot olyckor med barn skall särskilt beaktas. Anläggningens ägare eller den som till följd av nyttjanderättsavtal eller på någon annan grund är i ägarens ställe ansvarar för att anläggningen är försedd med nödvändiga säkerhetsanordningar.

Polismyndigheten får i fråga om en särskild anläggning besluta om de säkerhetsåtgärder som skall vidtas.

Utdrag ur lagen (2003:778) om skydd mot olyckor

2 kap. 2 §

Ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar skall i skälighets omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.

3 kap. 1 §

För att skydda människors liv och hälsa samt egendom och miljön skall kommunen se till att åtgärder vidtas för att förebygga bränder och skador till följd av bränder samt, utan att andras ansvar inskränks, verka för att åstadkomma skydd mot andra olyckor än bränder.

Kommunerna skall ta till vara möjligheterna att utnyttja varandras resurser för förebyggande verksamhet.

3 kap. 3 §

En kommun ska ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet. I programmet ska kommunen ange

målen för verksamheten,

1. de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser, och

2. hur verksamheten är ordnad och hur den planeras.

Innan kommunen antar ett handlingsprogram eller beslutar om betydande förändringar i programmet ska den samråda med de myndigheter som särskilt berörs av förändringarna. *Lag (2020:882)*.

Utdrag ur produktsäkerhetslagen (2004:451)

7 §

Varor och tjänster som tillhandahålls av näringsidkare skall vara säkra.

11 §

En vara som uppfyller en svensk standard som överför en Europastandard ska anses säker i fråga om sådana risker som omfattas av den svenska standarden, om Europeiska kommissionen enligt artikel 4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG av den 3 december 2001 om allmän produktsäkerhet har offentliggjort en hänvisning till Europastandarden i Europeiska unionens officiella tidning.

Hänvisningar till sådana standarder kungörs av den myndighet som regeringen bestämmer. *Lag (2011:1215)*.

Utdrag ur förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

38 §

Det är förbjudet att utan anmälan driva eller arrangera

1. verksamhet där allmänheten yrkesmässigt erbjuds hygieniska behandlingar som innebär risk för blodsmitta eller annan smitta på grund av användningen av skalpeller, akupunktur nålar, piercningsverktyg eller andra liknande skärande eller stickande verktyg,

2. bassängbad för allmänheten eller som på annat sätt används av många människor, eller

3. förskola, öppen förskola, fritidshem, öppen fritidsverksamhet, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola, specialskola, sameskola eller internationell skola.

Anmälan ska göras till den kommunala nämnden i den kommun där verksamheten ska drivas eller arrangeras. Om försvarsinspektören för hälsa och miljö har tillsyn över verksamheten ska anmälan göras till denne.

En anmälningspliktig verksamhet får påbörjas tidigast sex veckor efter det att anmälan har gjorts, om inte tillsynsmyndigheten bestämmer något annat.

Verksamhet som omfattas av lagen (2021:363) om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar är inte anmälningspliktig enligt denna förordning. *Förordning (2022:1611)*.

45 §

Kommunen ska utöver vad som framgår av miljötillsynsförordningen (2011:13) ägna särskild uppmärksamhet åt följande byggnader, lokaler och anläggningar:

1. byggnader som innehåller en eller flera bostäder och tillhörande utrymmen,

2. lokaler för undervisning, vård eller annat omhändertagande,
  3. samlingslokaler där många människor brukar samlas,
  4. hotell, pensionat och liknande lokaler där allmänheten yrkesmässigt erbjuds tillfällig bostad,
  5. idrottsanläggningar, campinganläggningar, badanläggningar, strandbad och andra liknande anläggningar som är upplåtna för allmänheten eller som annars utnyttjas av många människor,
  6. lokaler där allmänheten yrkesmässigt erbjuds hygienisk behandling och där verksamheten inte endast omfattas av lagen(2021:363) om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar, och
  7. lokaler för förvaring av djur.
- Förordning (2021:368).*

Boverket

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se